

آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی

آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی
1375.06.11 ت ۵۱۵۷۰۰ - ۱۳۷۵.۰۶.۲۶ - ۶۳۵ - ۶۸۰۶

- آب و نیرو - اراضی (شهری ، کشاورزی و مزروعی - بودجه - تعاونیها - ثبت اسناد و املاک - درآمدهای اختصاصی دولتی و عوارض - سازمانهای دولتی - کشاورزی و روستایی

- وزارت کشاورزی - وزارت نیرو - وزارت جهاد سازندگی - سازمان برنامه و بودجه - هیأت وزیران دولت هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۵.۶.۱۱ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۱۰۲.۳۳۲۹.۸۱.۲۲۳۰ مورخ ۱۳۷۴.۷.۱۲ وزارتخانهها نیرو، کشاورزی و جهادسازندگی و سازمان برنامه و بودجه و به استناد بند "ط" تبصره (۱۹) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ - و ماده (۵۱) قانون توزیع عادلانه آب- مصوب ۱۳۶۱ - آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی را به شرح زیر تصویب نمود:
- آیین نامه اجرایی بهینه سازی مصرف آب کشاورزی

فصل اول - کلیات و مبانی

ماده ۱ - محاسبات لازم درباره خالص نیاز آبی محصولات مختلف کلیه مناطق آبیاری و همچنین تعیین الگوی مصرف بهینه بر اساس ضمیمه شماره (۱) این آیین نامه، توسط کمیته کارشناسی مرکب از یک نفر نماینده از هر یک از وزارتخانهها نیرو و کشاورزی و بر مبنای طرحی که در این خصوص تهیه خواهد شد، برای کلیه مناطق آبیاری کشور و با بهره گیری از کلیه امکانات موجود دو وزارتخانه، ظرف دوازده ماه پس از تصویب این آیین نامه صورت خواهد گرفت و نتایج حاصل طی گزارشی به وزارتخانه های یاد شده تسلیم خواهد شد. این گزارش پس از تأیید وزرای کشاورزی و نیرو و تصویب هیأت دولت به عنوان یک سند ملی در مورد الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی به کار گرفته می شود.

ماده ۲ - تا زمان انجام محاسبات موضوع ماده (۱) به منظور ایجاد سرعت لازم در اجرای این آیین نامه، الگوی مصرف بهینه بر اساس مفاد مندرج در ضمیمه شماره یک این آیین نامه توسط وزارت نیرو بر پایه اطلاعات موجود در بانک اطلاعاتی طرح جامع آب کشور، طرح های جامع کشاورزی، آبخیزداری و همچنین سازمان های آب منطقه ای و سازمان های کشاورزی در هر یک از مناطق آبیاری در مدت سه ماه پس از تصویب این آیین نامه تعیین می شود.

گزارش تهیه شده پس از اخذ تأیید وزارت کشاورزی، به طور موقت و تا زمان اعمال نتایج حاصل از ماده (۱) این آیین‌نامه مبنای محاسبه الگوی مصرف بهینه آب و در نهایت تحویل حجمی آب قرار خواهد گرفت.

ماده ۳ - وزارت کشاورزی مکلف است به منظور تحقق مفاد این آیین‌نامه، الگوهای کشت در هر یک از مناطق آبیاری کشور را بر اساس سیاست‌های ملی و منطقه‌ای، منابع آب و خاک و ضوابط بهره‌برداری مطلوب و دیگر عوامل مؤثر مشخص و ظرف ده ماه به وزارت نیرو اعلام نماید.

تبصره ۱ - حکم نماینده وزارت نیرو در کمیته کارشناسی موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه، از طرف وزیر نیرو و حکم نماینده وزارت کشاورزی از طرف وزیر کشاورزی صادر خواهد شد و دبیرخانه آن در وزارت کشاورزی متمرکز خواهد بود. کمیته می‌تواند در جهت انجام وظایف ذیربط، از کارشناسان یا مشاورین ذیصلاح استفاده نماید.

تبصره ۲ - در صورتی که بر اساس این ماده، وزارت کشاورزی به هر دلیلی در بعضی از مناطق نتواند الگوهای کشت را بر حسب درخواست وزارت نیرو به موقع در اختیار وزارتخانه یادشده قرار دهد، وزارت نیرو مجاز است نسب به انتخاب الگوی کشت موقت به مدت یک سال در هر یک از استانها اقدام نماید.

تبصره ۳ - مدت ارایه اطلاعات مورد نیاز الگوی کشت از طرف وزارت کشاورزی در خصوص ماده (۲) این آیین‌نامه دو ماه پس از تصویب این آیین‌نامه می‌باشد.

تبصره ۴ - وزارتخانه‌های نیرو، کشاورزی، جهاد سازندگی و دستگاه‌های تابعه آنها و همچنین سایر دستگاه‌های دولتی مکلفند اطلاعات، مدارک و تسهیلات لازم را در اجرای وظایف کمیته ماده (۱) این آیین‌نامه فراهم نمایند و در اختیار کمیته یاد شده قرار دهند.

ماده ۴ - با انجام محاسبات موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه و اعلام الگوهای کشت برابر ماده (۳) این آیین‌نامه توسط وزارت کشاورزی و با توجه به نقطه تحویل آب مشخص شده در مواد (۸) و (۱۵) این آیین‌نامه، مقدار آب قابل تحویل یا الگوی مصرف بهینه آب برای هر یک از مناطق آبیاری کشور، برابر فرمول ضمیمه شماره (۱) این آیین‌نامه به دست می‌آید. شیوه تحویل حجمی آب برای مصارف کشاورزی در مورد آبهای سطحی و زیرزمینی بر اساس مواد موضوع فصل‌های دوم و سوم این آیین‌نامه خواهد بود.

ماده ۵ - به منظور تحقق اهداف این آیین‌نامه و در راستای سیاست‌های دولت و برای فراهم آوردن شرایط لازم برای بهره‌وری بهتر از منابع آب و جلب مشارکت بهره‌برداران، وزارت کشاورزی مکلف است ظرف حداکثر دو سال پس از تاریخ تصویب این آیین‌نامه، نسبت به ایجاد و سازماندهی تشکلهای قانونی مناسب در اراضی تحت پوشش شبکه‌های آبیاری موضع این آیین‌نامه، نظیر شرکتهای تعاونی، کشت و صنعت تجارتي، انجمنهای بهره‌برداری و تشکلهای کشاورزی برای تحویل حجمی آب در منطقه تحویل به این نوع تشکلهای که ترتیبات آن در فصل دوم این آیین‌نامه مشخص شده است، اقدام نماید. وزارت نیرو مکلف است ضمن همکاری یا وزارت کشاورزی در جهت ایجاد تشکلهای فوق‌الذکر نسبت به تحویل حجمی آب، تنها به تشکلهای بهره‌برداری معرف شده از طرف وزارت کشاورزی اقدام نماید.

تبصره ۱ - تا زمان معرفی تشکلهای موضوع این ماده، سازمانهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان به اقتصادی مورد، نسبت به تحویل آب به نماینده مصرف‌کنندگان در نقاط تحویل، اقدام خواهند نمود.

تبصره ۲ - سایر وزارتخانه‌ها و سازمانها و دستگاه‌های دولتی ذیربط و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلفند در اجرای مفاد این ماده همکاری لازم را با وزارت کشاورزی به عمل آورند.

فصل دوم - تحویل حجمی آب در شبکه‌های آبیاری

ماده ۶ - سازمانهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند نسبت به تحویل آب مورد نیاز مصرف‌کنندگان هر منطقه بر اساس الگوی مصرف بهینه‌آب که بر اساس مفاد این آیین‌نامه تعیین می‌شود، اقدام نمایند.

ماده ۷ - صدور پروانه مصرف بهینه آب برای مصرف‌کنندگان آب کشاورزی برابر ضوابط این آیین‌نامه بر اساس فرم ضمیمه شماره (۲) به عهده سازمانهای آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان خواهد بود و پروانه‌های صادرشده، جایگزین پروانه‌های قبلی خواهد بود. بدین منظور کمیسیونی مرکب از سه نفر، شامل نمایندگان سازمانهای کشاورزی استانها یا مناطق، سازمان آب منطقه‌ای ذیربط و یک نفر کارشناس حقوقی تشکیل می‌شود. احکام نماینده سازمان کشاورزی از طرف رییس سازمان کشاورزی استان یا منطقه و احکام نماینده سازمان آب منطقه‌ای و کارشناس حقوقی از طرف مدیر عالم سازمان آب منطقه‌ای ذیربط صادر خواهد شد.

تبصره ۱ - تشکیل کمیسیون موضوع این ماده در حوزه عمل سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان بیش از یک مورد بدون اشکال خواهد بود.

تبصره ۲ - پس از صدور پروانه مصرف بهینه آب، پرونده‌های مشترکین آب کشاورزی بر مبنای پروانه یاد شده مورد اصلاح قرار خواهد گرفت و آب قابل تحویل به مشترک، بر اساس الگوی مصرف بهینه آب خواهد بود.

تبصره ۳ - سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مجازند در سالها و یا دوره‌های خشک که کاهش عرضه یا جیره‌بندی آب ضرورت داشته‌باشد، سقف تحویل آب مندرج در پروانه‌های صادر شده را به طور متناسب کاهش دهند. همچنین میزان دبی و حجم آب قابل تحویل بر حسب تغییرات احتمالی الگوی کشت و راندمان‌های آبیاری مورد تجدید نظر قرار می‌گیرد.

ماده ۸ - پس از تعیین میزان آب قابل تحویل با الگوی مصرف بهینه آب در هر یک از مناطق آبیاری، آب به صورت حجمی تحویل می‌شود. محل تحویل حجمی آب بر اساس مفاد این آیین‌نامه در خصوص شبکه‌های آبیاری، نقطه شروع آبیاری اراضی تحت پوشش و تشکلهای بهره‌برداری خواهد بود. این محل برای شبکه‌های مدرن حداقل در ابتدای کانالهای فرعی و شبکه‌های تلفیقی و سنتی بر حسب مورد و بنا به تشخیص سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان خواهد بود.

ماده ۹ - برای تحقق تحویل حجمی آب، کلیه سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند ظرف حداکثر یک سال پس از تصویب و ابلاغ این آیین‌نامه، نسبت به تأسیس سیستم‌های اندازه‌گیری جریان آب در نقاطی که دارای شرایط مندرج در ماده (۸) این آیین‌نامه می‌باشد، با استفاده از تجهیزات مناسب بر حسب مورد و با هزینه مصرف‌کنندگان اقدام نمایند، به طوری که با بهره‌برداری از این تجهیزات بتوان با مدت قابل قبول، آب تحویلی را اندازه‌گیری و محاسبه نمود.

تبصره - چنانچه بنا به تشخیص مأموران موضوع ماده (۳۰) قانون توزیع عادلانه آب، مشخص شود تجهیزات نصب شده برای اندازه‌گیری میزان آب تحویلی شکسته شده و یا به نحوی آسیب‌دیده که میزان جریانهای ورودی را با دقت مناسب تعیین نمی‌نماید، برای بار اول به تشکلهای ذیربط یا نماینده رسمی مصرف‌کنندگان تحت پوشش تجهیزات فوق، جهت ترمیم و تعمیر مجدد اخطار می‌شود و در صورت عدم تعمیر به موقع یا رفع نواقص از طرف

مصرف‌کنندگان یا تکرار تخلف، نسبت به توقف تحویل آب از طرف مأمورین سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان اقدام خواهد شد.

ماده ۱۰ - تدابیر اجرایی و اقتصادی برای مصرف بهینه آب کشاورزی موضوع این آیین‌نامه، به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف - میزان آب بهای کشاورزی آب‌های سطحی در خصوص مصرف‌کنندگانی که میزان آب تحویلی باری آنان برابر الگوی مصرف بهینه آب باشد، بر حسب این‌که اراضی در محدوده شبکه‌های مدرن، تلفیقی یا سنتی قرار داشته باشد، برابر قانون تثبیت آب بهای زراعی و آیین‌نامه‌های اجرایی ذریبط اخذ می‌شود.

ب - تحویل آب به بهره‌برداران، بیش از مقادیر تعیین شده در چهارچوب این آیین‌نامه مجاز نیست و سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند آب را در همان حد الگوی مصرف به مصرف‌کنندگان تحویل نمایند. تبصره - هر گاه مصرف‌کننده بنا به تشخیص سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان شرایط لازم را برای اعمال الگوی مصرف بهینه آب نداشته باشد، حداکثر تا مدت دو سال تحویل آب بیش از مقدار مصرف، تا حد بیست و پنج درصد (۲۵٪) الگوی مصرف بهینه آب، بدون اشکال خواهد بود. در این صورت آب بهای آب تحویلی تا ده درصد (۱۰٪) مازاد بر حجم تعیین شده در الگوی مصرف بهینه آب، یک و نیم برابر رقم تعیین شده نسبت به مازاد و به تناسب نوع شبکه، محاسبه و اخذ می‌شود و از ده درصد (۱۰٪) تا سقف بیست و پنج درصد (۲۵٪) سه برابر رقم تعیین شده نسبت به مازاد و نوع شبکه محاسبه و اخذ می‌شود.

ماده ۱۱ - در مورد مصرف‌کنندگانی که با اعمال شیوه‌های مختلف مدیریت مصرف، بتوانند با حفظ میزان تولید در واحد سطح برای یک الگوی کشت مقرر مصارف را تقلیل دهند، امتیازاتی به شرح زیر تعلق خواهد گرفت:

الف - کاهش نرخ آب‌بها به نسبت رصد صرفه‌جویی در الگوی مصرف بهینه آب،

ب - ایجاد تسهیلات در تحویل نهاده‌های یارانه‌ای و تحویل ماشین‌آلات کشاورزی.

ج - اجازه توسعه کشت در اراضی تحت پوشش نقاط تحویلی آب به تناسب صرفه‌جویی در مصارف آب،

د - دریافت تسهیلات لازم برای تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ - برای تهیه طرح و نقشه و همچنین دریافت تسهیلات اعتباری ارزان‌قیمت و طولی‌المدت به منظور اجرای طرح‌های توسعه و ایجاد شبکه‌های تحت فشار.

ترتیبات لازم در خصوص اعطای تسهیلات موضوع این ماده به جز بند (د) که چهارچوب آن را آیین‌نامه اجرایی تبصره (۷۶) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ - تعیین

نموده به عهده کمیسیون مرکب از یک نفر از سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان و یک نفر از سازمان کشاورزی هر استان یا مناطق خواهد بود. احکام نمایندگی سازمان آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان از طرف مدیرعامل سازمان آب منطقه‌ای یا آب و برق خوزستان و احکام نمایندگی سازمان‌های کشاورزی در هر استان یا منطقه از طرف رییس سازمان کشاورزی ذیربط صادر خواهد شد.

فصل سوم - کنترل حجمی آب در چاه‌های عمیق و نیمه عمیق ماده ۱۲ - از تاریخ تصویب این آیین‌نامه سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند، آب مورد نیاز اراضی تحت پوشش چاه‌های عمیق و نیمه عمیق را بر اساس ضوابط این آیین‌نامه و برابر فرم ضمیمه شماره (۳) تعیین نمایند.

ماده ۱۳ - کنترل حجم آب تخلیه شده برای مصارف کشاورزی اراضی تحت پوشش چاه‌های عمیق و نیمه عمیق در مناطق مختلف، با توجه به نوع کشت مندرج در پروانه، بر مبنای ضوابط این آیین‌نامه توسط سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان صورت خواهد گرفت.

ماده ۱۴ - کلیه پروانه‌های صادر شده تا تاریخ تصویب این آیین‌نامه، با رعایت اولویت دشتهای ممنوعه بحرانی و ممنوعه و با توجه به نوع کشت و سطح اراضی تحت کشت هر چاه، بر اساس ماده (۱۲) این آیین‌نامه اصلاح، و پروانه‌های جدید برابر ضوابط این آیین‌نامه صادر خواهد شد.

تبصره - مفاد تبصره (۳) ماده (۷) درباره آب‌های زیرزمینی نیز قابل اعمال است.

ماده ۱۵ - نقطه اندازه‌گیری میزان آب تخلیه شده برای اراضی تحت پوشش چاه‌های عمیق و نیمه عمیق در سرچاه خواهد بود.

ماده ۱۶ - شرکت‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند، کلیه چاه‌های عمیق و نیمه عمیق حوزه عمل خود را در مناطق ممنوعه و ممنوعه بحرانی، ظرف دو سال از تصویب این آیین‌نامه و در بقیه مناطق تا پایان برنامه دوم به کنتور حجمی مجهز نموده و پلمپ نمایند. هزینه‌های نصب و نگهداری از این تجهیزات به عهده صاحبان پروانه چاه‌ها بوده و شرکت‌های آب‌های منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان آمار و اطلاعات آب تخلیه شده را از طریق این تجهیزات جمع‌آوری خواهند کرد.

تبصره - چنانچه بنا به تشخیص مأموران موضوع ماده (۳۰) قانون توزیع عادلانه آب مشخص شود که پلمپ

کنتورهای نصب شده شکسته شده یا به نحوی آسیب دیده‌اند که میزان تخلیه آب‌های زیرزمینی را با دقت مناسب تعیین نمی‌کنند، برای بار اول به صاحبان کنتورها جهت ترمیم و تعمیر مجدد، دریافت اخطار می‌شود و در صورت تکرار، نسبت به توقف بهره‌برداری تا رفع نقض و اخذ تعهد عدم تکرار از طرف مأموران سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان اقدام خواهد شد.

ماده ۱۷ - از تاریخ تصویب این آیین‌نامه در مورد اراضی زیر پوشش بهره‌برداری از چاه‌ها عمیق و نیمه عمیق که روی آنها کنتور حجمی نصب شده است، حجم آب ثبت شده توسط کنتورهای نصب شده ملاک محاسبه حق‌النظاره‌ها خواهد بود. از زارعینی که حجم آب مصرف آنها برابر کنتور مطابق الگوی مصرف بهینه آب مندرج در پروانه‌های صادر شده باشد، فقط حق‌النظاره مندرج در آیین‌نامه اجرایی قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۱۳۶۱ - اخذ خواهد شد. در مورد زارعینی که مصارف آنها بیش از الگوی مصرف مندرج در پروانه‌های صادر شده باشد، علاوه بر حق‌النظاره‌ها مبالغی به شرح زیر برای هزینه‌های جبرانی اخذ خواهد شد:

الف - در مناطق ممنوعه و ممنوعه بحرانی تا ده درصد (۱۰٪) الگوی مصرف بهینه آب نسبت به مازاد بر حجم تعیین شده در الگوی مصرف بهینه آب دو درصد (۲٪) و برداشت ده درصد (۱۰٪) تا حداکثر بیست و پنج درصد (۲۵٪) مصرف بهینه آب نسبت به مازاد ده درصد (۱۰٪) ارزش تولیدات اراضی تحت پوشش، ب - در مناطق آزاد تا ده درصد (۱۰٪) تا حداکثر بیست و پنج درصد (۲۵٪) الگوی مصرف بهینه آب نسبت به مازاد چهار درصد (۴٪) ارزش تولیدات اراضی تحت پوشش، ج - در صورتی که به هر دلیل آب تخلیه شده بیش از بیست و پنج درصد (۲۵٪) الگوی مصرف بهینه آب باشد، میزان هزینه‌های جبرانی اخذ شده توسط سازمان‌های آب منطقه‌ای و سازمان آب و برق خوزستان به ازای هر پنج درصد (۵٪) مازاد بر بیست و پنج درصد (۲۵٪) یک درصد (۱٪) ارزش تولیدات اراضی تحت پوشش خواهد بود.

تبصره ۱ - در مورد چاه‌هایی که مجهز به کنتور حجمی نشده‌اند ملاک محاسبه حق‌النظاره، پروانه‌های صادر شده خواهد بود و هزینه‌های جبرانی برای مصارف مازاد بر میزان مندرج در پروانه برابر بندهای (الف)، (ب) و (ج) اخذ خواهد شد.

تبصره ۲ - اخذ مبالغ مندرج در بندهای (الف)، (ب) و (ج) برای دو سال زراعی امکان‌پذیر است و پس از آن از طرف سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان اخطار لازم برای رعایت مفاد پروانه صادر شده به دارنده پروانه داده خواهد شد و در صورت عدم رعایت، نسبت به توقف بهره‌برداری از چاه اقدام می‌شود، ادامه بهره‌برداری منوط به تسویه حساب و سپردن تعهد قانونی در مورد رعایت الگوی مصرف بهینه آب خواهد بود.

تبصره ۳ - از تاریخ تصویب این آیین‌نامه صدور مجوز کفش‌کنی و یا جابجایی چاه‌ها، تنها در صورت ارایه برنامه تبدیل و تغییر سیستم آبیاری با تأیید سازمان‌ها و مراکز خدمات کشاورزی در استانها و مناطق، به نحوی که موجب افزایش یازده مصارف آب باشد عملی خواهد بود.

ماده ۱۸ - صاحبان پروانه‌های چاه‌ها عمیق و نیمه عمیق می‌توانند در صورت رعایت مفاد ماده (۱۱) از مزایای موضوع ماده یاد شده بهره‌مند شوند.

فصل چهارم - موارد متفرقه

ماده ۱۹ - وزارتخانه‌های نیرو و کشاورزی موظفند تدابیر اجرایی لازم برای سازماندهی بانکهای اطلاعاتی در زمینه جمع‌آوری و پردازش و تولید اطلاعات ناشی از عملکردهای این آیین‌نامه را اتخاذ و نسبت به مبادله اطلاعات به طور مستمر اقدام نمایند.

ماده ۲۰ - مسئولیت اجرایی این آیین‌نامه بر حسب مورد به عهده سازمان‌های آب منطقه‌ای یا سازمان آب و برق خوزستان یا سازمان‌های کشاورزی استانها و مناطق خواهد بود.

ماده ۲۱ - هزینه‌های ناشی از اجرای این آیین‌نامه که به عهده تولیدکنندگان کشاورزی خواهد بود در تعیین قیمت‌های تضمینی محصولات کشاورزی که هر سال به تصویب هیأت دولت می‌رسد لحاظ خواهد شد.

ماده ۲۲ - در کلیه بندها و مفاد این آیین‌نامه، در موارد مصارف آب مربوط به وظایف وزارت جهاد سازندگی، وزیر جهاد سازندگی و سازمان‌های جهاد سازندگی استان مربوط جایگزین وزیر کشاورزی و سازمان‌ها کشاورزی استان خواهند شد و کمیته‌ها و کمیسیون‌های موضوع این آیین‌نامه با حضور نمایندگان وزارت نیرو، وزارت کشاورزی و وزارت جهاد سازندگی حسب مورد تشکیل خواهد شد.

ماده ۲۳ - با تصویب این آیین‌نامه کلیه مقررات مغایر با مفاد آن لغو می‌شود.

ماده ۲۴ - این آیین‌نامه و ضمایم آن از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا می‌باشد.

حسن حبیبی - معاون اول رییس جمهور

ضمیمه شماره ۱ - ضوابط محاسبه آب قابل تحویل

۱- تعاریف:

۱-۱- خالص نیاز آبی گیاه:

عبارت است از آب مورد نیاز گیاه از مرحله کاشت تا برداشت که از طریق فرآیندهای تبخیر و تعرق به مصرف می‌رسد و مقدار آن به صورت حجم آب ماهانه در واحد سطح قابل محاسبه است.

۱-۲- باران مؤثر:

عبارت است از بخشی از بارندگی ماهانه که در طول فصل زراعی نال می‌شود و به مصرف تبخیر و تعرق گیاه می‌رسد و از خالص نیاز آبی گیاه می‌کاهد و مقدار آن به صورت حجم آب ماهانه قابل محاسبه است.

۱-۳- نیاز آبشویی خاک:

عبارت است از درصدی از آب آبیاری که برای جلوگیری از تجمع زیانبار املاح و برقراری و تثبیت تعادل املاح در خاک زراعی باید از ناحیه فعالیت ریشه‌های گیاه عبور کرده و خارج شود و مقدار آن به صورت ماهانه قابل محاسبه است.

۱-۴- خالص آب مورد نیاز در محل مصرف:

عبارت است از مجموع بندهای (۱ - ۱) و (۱ - ۳) مبنای بند (۲ - ۱) و مقدار عددی آن به صورت حجم آب مورد نیاز ماهانه که در واحد سطح محاسبه می‌شود.

۱-۵- راندمان آبیاری در محل مصرف:

عبارت است از خالص آب مورد نیاز در محل مصرف، تقسیم بر حجم ماهانه آب تحویلی به محل مصرف به ازای هر واحد سطح، که مقدار عددی آن قابل محاسبه می‌باشد.

۱-۶- راندمان انتقال و توزیع آب:

عبارت است از حجم ماهانه آب تحویلی به محل مصرف، تقسیم بر حجم ماهانه آبی که از نقطه تأمین آب برداشت می‌شود.

۱-۷- راندمان کل آبیاری:

عبارت است از حاصلضرب راندمان آبیاری در محل مصرف (بند ۵ - ۱) و راندمان انتقال و توزیع آب (بند ۶ - ۱) ۲- روش محاسبه آب قابل تحویل:

۲-۱- مؤلفه‌های (۱ - ۱)، (۲ - ۱) و (۳ - ۱) از بند (۱) این ضمیمه با استفاده از نشریه شماره (۲۴) سازمان خوار و بار و کشاورزی جهانی و اطلاعات پایه برای هر محدوده آبیاری محاسبه می‌شود.

۲-۲- راندمان‌های آبیاری (و یا تلفات آب در مراحل مختلف انتقال و توزیع):

در درجه اول بر اساس اطلاعات مبتنی بر اندازه‌گیری‌های محلی در محاسبات منظور خواهد شد. در صورت فقدان اطلاعات اندازه‌گیری شده، تجربیات کارشناسی و یا توصیه‌های مهندس مشاوره پروژه به کار گرفته خواهد شد و در هر حال کمیته موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه، اندازه‌گیری لازم را برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز در هر منطقه آبیاری مد نظر قرار داده و برنامه‌ریزی‌های مناسب را به عمل خواهد آورد.

۲-۳- آب قابل تحویل از رابطه زیر به صورت ماهانه تعیین می‌شود:

$$V = \frac{E}{\sum V_i \times A_i}$$

در رابطه مذکور:

$$V = \text{حجم آب قابل تحویل ماهانه بر حسب متر مکعب}$$

$$V_i = \text{خالص نیاز آبی محصولات مختلف بر حسب متر مکعب}$$

$$A_i = \text{سطح زیر کشت هر یک از محصولات در الگوی کشت بر حسب هکتار}$$

$$E = \text{راندمان کل آبیاری}$$

از نتایج این محاسبات در آیین‌نامه به عنوان "آب قابل تحویل" یا الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی نام برده شده است.

ضمیمه شماره ۲

شماره پروانه: شماره پرونده:

تاریخ صدور: مدت اعتبار:

وزارت نیرو

شرکت آب منطقه‌ای...

"پروانه مصرف بهینه آب کشاورزی"

این پروانه به استناد ماده (۲۱) قانون توزیع عادلانه آب - مصرف ۱۳۶۱ - و در اجرای بند (ط) تبصره (۱۹) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و آیین‌نامه اجرایی بهینه‌سازی مصرف آب کشاورزی - مصوب مورخ - 1375.6.11 هیأت وزیران با مشخصات زیر صادر می‌شود:

۱- مشخصات دارنده یا دارندگان پروانه:

الف: اشخاص حقیقی:

نام و نام خواندگی آقای... نام پدر... تاریخ تولد... شماره شناسنامه... صادره از... به نشانی...
ب- اشخاص حقوقی نام شخصیت... شماره ثبت... نشانی...:

۲- موقعیت محل تحویل آب:

استان... شهرستان... دهستان... روستا... حوزه آبریز اصلی... رودخانه اصلی... رودخانه فرعی... سردهنه... شبکه اصلی... کانال شماره... دریاچه یا پریز شماره... کد نقطه تحویل... نام دشت... مشخصات جغرافیایی... نقطه تحویل: طول، عرض و ارتفاع از سطح دریا

۳- نحوه برداشت

ثقلی... یا پمپاژ... - 4 نوع پروانه داریم... یا موقت... مدت... سال

۴- نوع تخصیص

جریانهای تنظیم شده... یا جریان طبیعی و پایه... تلفیق جریانهای پایه و تنظیم شده...

۶- مشخصات محل مصرف:

الف: جهات اربعه...: ب: مساحت اراضی... هکتار ج: درصد سهم هر یک از محصولات زیر کشت....

۷- مقدار آب قابل تحویل: مطابق جدول زیر:

<جدول: تصویب نامه ها ۱۳۷۵ - جلد ۱ - صفحه ۶۴۳ >

تذکرات:

۱- وزارت نیرو مجاز است در زمان وقوع سالها و یا دوره های خشک که کاهش عرضه یا جیره بندی آب ضرورت داشته باشد تحویل آب مندرج در پروانه صادر شده را به تناسب کاهش دهد.

۲- در صورت بهبود راندمان های آبیاری و یا تغییر نوع کشت به نحوی که موجبات کاهش قابل ملاحظه مصرف آب در هکتار فراهم شود، این پروانه به تناسب اصلاح خواهد شد.

۳- کلیه مقررات قانون توزیع عادلانه آب و آیین نامه های قانونی یاد شده و آیین نامه مصرف بهینه آب کشاورزی جزء لاینفک این پروانه است.

ضمیمه شماره ۳

شماره پروانه: شماره پرونده:

تاریخ صدور: مدت اعتبار:

وزارت نیرو

شرکت آب منطقه ای...

"پروانه بهره برداری بهینه از چاه های عمیق و نیمه عمیق"

این پروانه به استناد ماده (۳) قانون توزیع عادلانه آب - مصرف ۱۳۶۱ - و در اجرای آیین نامه بهینه سازی مصرف

آب کشاورزی - مصوب مورخ ۱۳۷۵.۶.۱۱ - هیأت وزیران با مشخصات زیر صادر می شود:

۱- مشخصات دارنده یا دارندگان پروانه:

الف: اشخاص حقیقی:

نام و نام خانوادگی:... نام پدر... تاریخ تولد... شماره شناسنامه... صادره از... به نشانی....

ب - اشخاص حقوقی:

نام شخصیت:... شماره ثبت:... به آدرس:...

۲- موقعیت چاه:

استان... شهرستان... دهستان... روستا... مختصات جغرافیایی چاه شامل: طول جغرافیایی... عرض جغرافیایی:...

ارتفاع از سطح دریا:...

۳- مشخصات چاه:

عمق چاه:... قطر لوله جدار:... قطر لوله آبد:... حداکثر قدرت مجاز موتور:... کیلووات

میزان بهره‌برداری حداکثر:... لیتر در ثانیه

۴- نوع پروانه:

دایم... یا موقت... مدت... سال

۵- نوع تخصیص

جریانهای تنظیم‌شده... یا جریان طبیعی و پایه... تلفیق جریانهای پایه و تنظیم شده...

۶- مشخصات محل مصرف آب:

الف: جهات اربعه...: ب: مساحت اراضی... هکتار ج: درصد سهم هر یک از محصولات زیر کشت....

۷- مقدار آب قابل بهره‌برداری برابر جدول زیر

<جدول: تصویب‌نامه‌ها ۱۳۷۵ - جلد ۱ - صفحه ۶۴۵>

تذکرات:

۱- کروکی محل چاه بایستی ضمیمه این پروانه بوده و دارنده پروانه ملزم به رعایت فواصل تعیین شده می‌باشد.

۲- در صورت بهبود راندمان‌های آبیاری و یا تغییر نوع کشت، به نحوی که موجبات کاهش قابل ملاحظه مصرف آب

در هر هکتار فراهم شود، این پروانه به تناسب اصلاح خواهد شد.

۳- وزارت نیرو مجاز است در زمان وقوع سالها و یا دوره‌های خشک که کاهش عرضه یا جیره‌بندی آب ضرورت داشته باشد سقف تحویل آب مندرج در پروانه‌صادر شده را به تناسب کاهش دهد.

۴- چاه بدون اراضی مربوط، به صورت سهام غیر قابل انتقال می‌باشد و در صورت تفکیک اراضی و واگذاری قطعات تفکیک شده میزان بهره‌برداری از چاه‌موضوع پروانه متناسب با مقدار اراضی باقی مانده و ترکیب کشت تقلیل داده خواهد شد.

۵- در صورتی که در مالکیت و رضایت شرکای مشاع در اراضی چاه تردیدی حاصل شود و یا اراضی غیر برای حفر چاه و صدور پروانه ارایه شده باشد، پروانه‌بی‌اثر و از درجه اعتبار ساقط است.

۶- در صورتی که چاه موضوع این پروانه در اراضی منابع ملی واقع شده باشد، دارنده این پروانه حق هیچ گونه اقدامی روی آن ندارد و پروانه از درجه اعتبار ساقط است.

۷- هر گاه دارنده پروانه از مقررات یاد شده در متن پروانه تخلف و یا بدون اجازه وزارت نیرو پروانه خود را به دیگری منتقل یا واگذار نماید و از مقررات وزارت نیرو تخلف نماید یا در بهره‌برداری از چاه یا نصب موتور و تلمبه بیش از حد مقرر در این پروانه اقدام کند یا در غیر محل تعیین شده به حفر چاه مبادرت نماید یا از آب چاه در غیر محل مورد تعیین شده در این پروانه استفاده نماید یا آب چاه را مورد استفاده برای اراضی غیر قرار دهد یا در دستگاه‌های اندازه‌گیری نصب شده دستکاری نماید، برابر قوانین موضوع تحت پیگیر قرار خواهد گرفت و در صورت تکرار پروانه صادر شده لغو و از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.